

บทที่ ๘

กฎหมาย/มาตรฐาน/ข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการจมน้ำ: มาตรฐานบริการและกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการความปลอดภัยสำหรับสถานที่ท่องเที่ยวทางน้ำ

นายวิวัฒน์ ชินพันธ์

กองพัฒนาบริการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว

มาตรฐานบริการและกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว

มาตรฐานบริการและกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว ซึ่งกรมการท่องเที่ยวได้จัดทำและประกาศใช้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความปลอดภัยสำหรับสถานที่ท่องเที่ยวทางน้ำที่สำคัญ มีดังนี้

- มาตรฐานบริการด้านการท่องเที่ยว
 - มาตรฐานเรือรับจ้างเพื่อการท่องเที่ยว (Tourism Boat Standard)
- มาตรฐานกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว
 - มาตรฐานกิจกรรมล่องแก่ง (Rafting Standard)
 - มาตรฐานกิจกรรมดำน้ำ (Diving Standard)

มาตรฐานเรือรับจ้างเพื่อการท่องเที่ยว (Tourism Boat Standard)

คำนิยาม

เรือรับจ้างเพื่อการท่องเที่ยว หมายถึง เรือบรรทุกคนโดยสารที่แล่นในลำน้ำ หรือทะเล ประกอบด้วยเรือ ๓ ประเภท คือ เรือกลลำน้ำ เรือกลเดินทะเลเฉพาะเขต และเรือโดยสารประเภทอื่นๆ ที่ได้รับการจดทะเบียนให้บรรทุกคนโดยสาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการให้นักท่องเที่ยว

เกณฑ์ด้านความปลอดภัย

- เกณฑ์ที่ ๑: ตัวเรือ มีแนวปฏิบัติ ดังนี้
 - มีใบอนุญาตให้ใช้เรือ ที่ออกโดยกรมเจ้าท่า
 - มีป้ายบอกชื่อหรือสัญลักษณ์ พร้อมเลขทะเบียนของเรือแสดงไว้อย่างชัดเจน
 - มีทางขึ้น-ลงเรือกว้างไม่น้อยกว่า ๐.๖๐ เมตร และไม่มีสิ่งกีดขวาง สามารถใช้สะดวก
 - มีป้ายระบุจำนวนผู้โดยสารแสดงไว้อย่างถูกต้องและชัดเจน
 - มีป้ายแนะนำการปฏิบัติตัวขณะโดยสาร และเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน รวมถึงการใช้อุปกรณ์ช่วยชีวิตแสดงไว้อย่างชัดเจน
 - มีเครื่องหมายกำหนดแนวบรรทุก (Load Line) แสดงไว้อย่างชัดเจน และบรรทุกไม่เกินแนว
 - พื้นที่เก็บสัมภาระผู้โดยสาร ไม่น้อยกว่า ๐.๗๕ ตารางเมตรต่อ ๑ คน และใช้อุปกรณ์ผูกมัดอย่างแน่นหนาใช้งานสะดวก
 - เป็นพื้นที่ปลอดบุหรี่ หรือมีการแยกพื้นที่สำหรับสูบบุหรี่ซึ่งมีการระบายอากาศที่ดี พร้อมแสดงเครื่องหมายไว้อย่างชัดเจน
 - มีอุปกรณ์สื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เช่น วิทยุสื่อสาร แตร สัญญาณไฟ ธงสัญญาณ

- ๑.๑๐ ติดตั้งโคมไฟเดินเรือ/ไฟส่องสว่างภายในเรือ และไฟอื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดในลักษณะที่ปลอดภัยและใช้ได้ดี
 - ๑.๑๑ ตัวเรือสามารถผิวน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีระบบระบายอากาศที่ใช้การได้ดี
 - ๑.๑๒ มีการจัดเก็บเชื้อเพลิงอย่างเหมาะสม และปลอดภัย
 - ๑.๑๓ ป้ายหรือเชือกกันป้องกันอันตรายต่อผู้โดยสาร หรือแสดงเขตหวงห้ามมีป้ายเตือนการปฏิบัติตัวขณะโดยสาร
 - ๑.๑๔ มีอุปกรณ์ในการช่วยจับยึดและอุปกรณ์ที่ป้องกันการกระแทกกระเเทือนของตัวเรือและผู้โดยสาร เช่น เครื่องป้องกันศีรษะกระแทก
 - ๑.๑๕ ไม่มีการใช้พื้นที่เรือโดยผิดวัตถุประสงค์การใช้งาน
- **เกณฑ์ที่ ๒: อุปกรณ์ช่วยชีวิต มีแนวปฏิบัติ ดังนี้**
 - ๒.๑ มีเครื่องลอยน้ำ เช่น พวงชูชีพ หรือเสื้อชูชีพที่มีลักษณะและคุณสมบัติเป็นเครื่อง ชูชีพที่ใช้งานได้ดี ครบตามจำนวนผู้โดยสารตามข้อบังคับว่าด้วยการตรวจเรือ กำหนด จัดวางอยู่ในจุดที่เหมาะสม พร้อมใช้งาน ทุกชิ้น
 - ๒.๒ มีเครื่องลอยน้ำ เช่น พวงชูชีพ หรือเสื้อชูชีพที่มีลักษณะและคุณสมบัติเป็นเครื่อง ชูชีพ มีชื่อเรือ หรือเลขทะเบียนเรือที่อุปกรณ์ช่วยชีวิตทุกชิ้น
 - ๒.๓ มีเครื่องลอยน้ำ เช่น พวงชูชีพ หรือเสื้อชูชีพที่มีลักษณะและคุณสมบัติเป็นเครื่องชูชีพมีคุณภาพตามมาตรฐานและสะอาด
 - ๒.๔ มีอุปกรณ์ดับเพลิงประจำเรือที่มีประสิทธิภาพ ครบตามจำนวนข้อบังคับว่าด้วยการตรวจเรือ กำหนด ติดตั้งไว้ในจุดที่เหมาะสมพร้อมใช้งาน และมีชื่อเรือ หรือเลขทะเบียนเรือ แสดงไว้อย่างชัดเจน
 - ๒.๕ หากมีห้องโดยสารที่เป็นช่องกระจกต้องสามารถเปิด-ปิดได้สะดวก และมีขนาดไม่น้อยกว่า ๐.๕๐x๐.๕๐ เมตร กรณีห้องโดยสารที่มีช่องกระจกที่ไม่สามารถเปิด-ปิดได้ ต้องมีขนาดไม่น้อยกว่า ๐.๕๐x๐.๕๐ เมตร และต้องมีค้อนติดตั้งไว้ ทุกกระยะ ๒ เมตร
 - ๒.๖ มียาสามัญประจำบ้าน และชุดปฐมพยาบาลที่มีคุณภาพจัดเตรียมไว้ในจุดที่เหมาะสม พร้อมใช้งาน และไม่หมดอายุ
 - ๒.๗ มีน้ำดื่มที่สะอาดสำรองไว้ไม่น้อยกว่า ๑ ลิตรต่อผู้โดยสาร ๑ คน
 - **เกณฑ์ที่ ๓: คนขับ (ผู้ควบคุมเรือ/นายท้ายเรือ) และช่างเครื่อง มีแนวปฏิบัติ ดังนี้**
 - ๓.๑ มีความรู้ ความสามารถ และมีประกาศนียบัตรที่ไม่หมดอายุ ตามขนาด ประเภท และเขตการเดินเรือ (ในกรณีที่คนขับเรือและช่างเครื่องเป็นคนเดียวกัน จะต้องมีการประจำตัวที่ออกโดยหน่วยงานราชการ ทั้ง ๒ ประเภท)
 - ๓.๒ มีความสามารถศึกษาสภาพอากาศ สภาพกระแสน้ำ สภาพท้องน้ำและบนน้ำของสถานที่ต่างๆ ตลอดระยะทางที่เรือต้องผ่านไปได้
 - ๓.๓ ตรวจสภาพตัวเรือ เครื่องจักร และอุปกรณ์ก่อนออกเรือทุกครั้ง
 - ๓.๔ ไม่ขับเรือด้วยความประมาท และไม่ดื่มสุรา เสพของมึนเมา หรือสารเสพติด ขณะควบคุมเรือ
 - ๓.๕ มีแผนการเตรียมพร้อมการตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉิน
 - ๓.๖ บันทึกจำนวนรายชื่อผู้โดยสารครบถ้วนทุกครั้งที่ออกเรือ โดยควบคุมจำนวนไม่ให้เกินอัตราที่กำหนด
 - ๓.๗ ควบคุมสัมภาระไม่ให้เกินอัตราที่กำหนด
 - ๓.๘ แนะนำตัว และชี้แจงการปฏิบัติตัวขณะโดยสาร และเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน รวมถึงใช้อุปกรณ์ช่วยชีวิตแก่ผู้โดยสารทุกครั้ง

- ๓.๙ แจกผู้โดยสารล่วงหน้าทุกครั้งที่จะเรือจะผ่านบริเวณ หรือสภาพภูมิอากาศที่อันตราย และแนะนำการเตรียมตัวเพื่อปลอดภัย
- ๓.๑๐ ว่ายน้ำได้ สามารถช่วยเหลือและปฐมพยาบาลผู้โดยสารได้
- ๓.๑๑ มีเจ้าหน้าที่ซึ่งมีประสบการณ์ คอยให้ความช่วยเหลือ และรักษาความปลอดภัยแก่ผู้โดยสารภายในเรือหรือบริเวณท่าเทียบเรือ อย่างน้อย ๑ คน
- **เกณฑ์ที่ ๔: เจ้าของเรือและผู้ประกอบการ มีแนวปฏิบัติ ดังนี้**
 - ๔.๑ จัดทะเบียนเรือ และ/หรือมีใบอนุญาตใช้เรืออย่างถูกต้องและไม่หมดอายุ พร้อมกับตรวจสภาพตัวเรือ เครื่องจักร และอุปกรณ์ ตามระยะเวลาที่กำหนด (ทุกปี)
 - ๔.๒ ส่งเสริมให้มีการอบรม การปฏิบัติในกรณีฉุกเฉินต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ (ทุกปี)
 - ๔.๓ ทำประกันภัยผู้โดยสาร (หรือโดยผู้ประกอบการอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางครั้งนั้น) ตามจำนวนที่อนุญาตให้บรรทุกทุกได้ โดยวงเงินประกันไม่น้อยกว่าที่ระบุไว้ใน พ.ร.บ. ประกันภัยบุคคลที่ ๓ (ทุกปี) ตามข้อกำหนดของกฎหมาย

มาตรฐานกิจกรรมล่องแก่ง (Rafting Standard)

คำนิยาม

การล่องแก่ง หมายถึง การล่องเรือยางในสายน้ำที่มีพื้นที่ตื้นน้ำลาดชันมาก มีกระแสน้ำไหลเร็ว และแรงผ่านบริเวณที่มีเกาะแก่งต่าง ๆ ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวล่องแก่งเป็นการท่องเที่ยวแบบผจญภัยกึ่งอนุรักษ์ธรรมชาติที่อาศัยสายน้ำ

เกณฑ์ด้านความปลอดภัย

- **เกณฑ์ที่ ๑: บุคลากร มีแนวปฏิบัติ ดังนี้**
 - ๑.๑ มีหัวหน้ากำกับดูแลการล่องแก่ง
 - ๑.๒ มีผู้ควบคุมเรือยางที่ได้รับการฝึกอบรมมาโดยเฉพาะ
 - ๑.๓ มีการประชุมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในทีมงานเป็นประจำ
- **เกณฑ์ที่ ๒: เครื่องมือและอุปกรณ์ มีแนวปฏิบัติ ดังนี้**
 - ๒.๑ มีเรือพาย/แพยางที่ได้มาตรฐาน
 - ๒.๒ มีเสื้อชูชีพที่ได้มาตรฐาน
 - ๒.๓ มีไม้พายที่ได้มาตรฐาน
 - ๒.๔ มีหมวกนิรภัยที่ได้มาตรฐาน
 - ๒.๕ มีถุงเชือกช่วยชีวิตที่ได้มาตรฐาน
 - ๒.๖ มีชุดปฐมพยาบาลที่พร้อมใช้งาน
 - ๒.๗ มีหนังสือ/เอกสาร/คู่มือล่องแก่ง ให้ยืมหรือแจก
 - ๒.๘ มีอุปกรณ์กู้ภัยที่พร้อมใช้งาน
- **เกณฑ์ที่ ๓: การสร้างหลักประกันแก่นักท่องเที่ยว มีแนวปฏิบัติ ดังนี้**
 - ๓.๑ มีการประกันภัยการเดินทางและกิจกรรมล่องแก่งครบทุกคน
 - ๓.๒ มีแผนจัดการความเสี่ยง
 - ๓.๓ มีแผนรองรับความปลอดภัยและเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยชายฝั่งที่ได้รับการฝึกอบรม
 - ๓.๔ มีการคัดเลือกพื้นที่กิจกรรมล่องแก่งที่มีศักยภาพ
 - ๓.๕ บุคลากรผ่านการอบรมการปฐมพยาบาล

- **เกณฑ์ที่ ๔: การบริหารและการจัดการนักท่องเที่ยว มีแนวปฏิบัติ ดังนี้**
 - ๔.๑ มีการกำหนดขนาดกลุ่มนักท่องเที่ยว ๖ - ๘ คน ต่อคนคุมเรือ ๒ คน
 - ๔.๒ มีการแบ่งนักท่องเที่ยวตามประสบการณ์กับความยากง่ายของพื้นที่
 - ๔.๓ มีการจัดที่นั่งให้นักท่องเที่ยวเพื่อความเหมาะสมและปลอดภัยที่สุด
 - ๔.๔ มีการจำแนกนักท่องเที่ยวตามความเสี่ยง
 - ๔.๕ มีคู่มือ/กฎระเบียบ/ข้อห้าม ของแต่ละพื้นที่กิจกรรม และแจ้งให้นักท่องเที่ยวทราบก่อนทำกิจกรรม
 - ๔.๖ มีการควบคุมนักท่องเที่ยวให้ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของพื้นที่กิจกรรม

มาตรฐานกิจกรรมดำน้ำ (Diving Standard)

คำนิยาม

การดำน้ำ หมายถึง การมุดลงไปใต้น้ำทะเลโดยใช้อุปกรณ์เครื่องช่วยหายใจ (SCUBA Diving) เพื่อการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่อยู่ใต้น้ำ เช่น การค้นหาวัตถุต่างๆ การเรียนรู้ชนิดของสัตว์ทะเล วิธีการดำรงชีวิตของสัตว์ทะเล เป็นต้น

เกณฑ์ด้านการบริหารจัดการเพื่อความปลอดภัย

- **เกณฑ์ที่ ๑: บุคลากร มีแนวปฏิบัติ ดังนี้**
 - ๑.๑ มีผู้จัดการดำน้ำ
 - ๑.๒ มีผู้ควบคุมการดำน้ำ ๑ คน ต่อนักท่องเที่ยว ๔ คน
- **เกณฑ์ที่ ๒: เครื่องมือและอุปกรณ์ มีแนวปฏิบัติ ดังนี้**
 - ๒.๑ มีหน้าากสภาพพร้อมใช้งาน
 - ๒.๒ มีท่อหายใจสภาพพร้อมใช้งาน
 - ๒.๓ มีตีนกบสภาพพร้อมใช้งาน
 - ๒.๔ มีเสื้อชูชีพสภาพพร้อมใช้งาน
 - ๒.๕ มีเครื่องช่วยหายใจสภาพพร้อมใช้งาน
 - ๒.๖ มีเครื่องวัดแรงดันอากาศสภาพพร้อมใช้งาน
 - ๒.๗ มีเครื่องวัดความลึกสภาพพร้อมใช้งาน
 - ๒.๘ มีเครื่องหายใจทางปากสภาพพร้อมใช้งาน
 - ๒.๙ มีเครื่องหายใจทางปากสำรองสภาพพร้อมใช้งาน
 - ๒.๑๐ มีชุดยางสภาพพร้อมใช้งาน
 - ๒.๑๑ มีเข็มขัดตะกั่วสภาพพร้อมใช้งาน
 - ๒.๑๒ มีคอมพิวเตอร์ดำน้ำสภาพพร้อมใช้งาน
 - ๒.๑๓ มีถังอากาศที่มีการตรวจ Visual Inspection ทุก ๑ ปี และ Hydrostatic Test ทุก ๕ ปี
 - ๒.๑๔ มีเครื่องอัดอากาศและเปลี่ยนไส้กรองและน้ำมันหล่อลื่นตามกำหนดเวลาการใช้งาน
 - ๒.๑๕ มีอุปกรณ์ดำน้ำสำรองจำนวนเพียงพอกับจำนวนนักดำน้ำและมีหลายขนาดให้เลือก
 - ๒.๑๖ มีอุปกรณ์ให้สัญญาณเวลาขึ้นสู่ผิวน้ำ ๑ อันต่อนักดำน้ำ ๑ คน
 - ๒.๑๗ มีอุปกรณ์ส่งสัญญาณเมื่อมีการพลัดหลง ๑ อันต่อนักดำน้ำ ๑ คน
 - ๒.๑๘ มีหนังสือ/คู่มือการดำน้ำ

- เกณฑ์ที่ ๓: เรือบริการดำน้ำ มีแนวปฏิบัติ ดังนี้
 - ๓.๑ มีเรือบริการดำน้ำที่ได้มาตรฐานกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี
 - ๓.๒ มีพนักงานขับเรือบริการดำน้ำที่มีใบประกาศนียบัตรการขับเรือจากกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี
 - ๓.๓ มีช่างเครื่องที่มีใบประกาศนียบัตรการควบคุมเครื่องจักรกลจากกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี
 - ๓.๔ มีอุปกรณ์เดินเรือที่มีระบบ VHF, SSB, Depth Sounder และ GPS
 - ๓.๕ มีจำนวนชูชีพเพียงพอกับจำนวนคนบนเรือ
 - ๓.๖ มีจำนวนแพช่วยชีวิตเพียงพอกับจำนวนคนบนเรือ
 - ๓.๗ ถึงออกซิเจนมีเพียงพอต่อการขนย้ายผู้ป่วยจากจุดดำน้ำไปยังสถานพยาบาลในอัตราการใช้ ๑๕ ลิตร/นาที
 - ๓.๘ มีชุดปฐมพยาบาล
 - ๓.๙ ลูกเรือผ่านการอบรมหลักสูตรจากกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี
 - ๓.๑๐ มีคู่มือความปลอดภัย
- เกณฑ์ที่ ๔: เรือยางพร้อมเครื่องยนต์ติดท้าย มีแนวปฏิบัติ ดังนี้
 - ๔.๑ ใช้เรือยางในการรับส่งนักดำน้ำระหว่างเรือบริการดำน้ำกับจุดดำน้ำ
 - ๔.๒ เรือยาง ๑ ลำต่อนักท่องเที่ยวไม่เกิน ๙ คน
- เกณฑ์ที่ ๕: การสร้างหลักประกันแก่นักท่องเที่ยว มีแนวปฏิบัติ ดังนี้
 - ๕.๑ มีการประกันภัยการเดินทาง
 - ๕.๒ มีการประกันภัยในการดำน้ำครอบคลุมการขนย้ายผู้ป่วยโดยเฮลิคอปเตอร์
 - ๕.๓ มีการคัดเลือกแหล่งดำน้ำที่เหมาะสมกับความสามารถของนักดำน้ำ
- เกณฑ์ที่ ๖: การป้องกันและการเตรียมการ มีแนวปฏิบัติ ดังนี้
 - ๖.๑ มีการบรรยายกฎระเบียบบนเรือ
 - ๖.๒ มีคู่มือความปลอดภัยและเพียงพอ